

Biografia del món

Jaume Terradas

Columna. Barcelona, 2006

Maria Josep Picó | m.josep.pico@uv.es

Càtedra de Divulgació de la Ciència. Unitat de Cultura Científica de la Universitat de València



«No hi ha cultura que pugui prescindir de la ciència» opina Jaume Terradas (1943), catedràtic emèrit d'Ecologia. És l'autor d'una biografia molt atrevida, la del món. «Reconec que no se m'acut cap personatge

més interessant. És despietat i cruel, tendre i meravellós», assegura l'autor. I ho fa amb la voluntat de donar a conèixer al públic en general una síntesi evolutiva històrica per la qual, el món que nosaltres coneixem ara, ha arribat a ser com és. En la realitat complexa del personatge protagonista, aborda el paper de l'espècie humana, amb rigor científic i sense renunciar a un sentit de l'humor intel·ligent i crític. «La pretensió de l'home de tenir el comandament del planeta és bastant risible. Hi ocupem un lloc tan ínfim!» exposa Terradas en el prefaci de l'obra, resultat d'una reflexió personal fonamentada, perquè compta amb la matèria primera dels coneixements conreats durant tota una vida de professor i investigador, juntament amb la humilitat que dóna la saviesa. I per tot això, Terradas no va dubtar en comptar amb el suport científic d'experts en diverses matèries. Perquè el repte és infinit, com resumeix el mateix subtítol de la publicació: *De l'origen de la vida al col·lapse ecològic.*

Biografia del món més que un llibre divulgatiu, és un autèntic manual fonamental per a les persones comprome-

ses amb el territori. Perquè també es tracta d'una obra escrita amb responsabilitat; vol despertar la consciència de l'ésser humà, de la nostra responsabilitat en la biografia del planeta. Convida a tenir en compte que encara avui «la vida més decisiva perquè el planeta sigui tan diferent dels veïns és la microbiana i el segon lloc correspon a les plantes verdes». Perquè la Terra i els seus habitants constitueixen un sistema bioquímic evolutiu en el qual «el nostre paper tot just ara comença a ser important i, de moment, més aviat desestabilitzador, en perjudici nostre i d'altres éssers complexos. A més, és raonable preguntar-se qui ens dóna el dret de governar el planeta», apunta Terradas.

Com a bon compendi del saber –perquè no es limita a l'ecologia, tampoc no es tracta d'un assaig lleuger per llegir en dues vesprades– el seu contingut és consistent. De fet, la seua lectura no és obligatòriament lineal, sobretot, per als aliens a la matèria. Per a ells, encara que siga atrevit, un bon inici pot ser l'última part, perquè aquestes pàgines clarificadores i pròximes a la nostra actualitat conviden a endinsar-se en el conjunt de l'obra. En aquestes darreres pàgines, Terradas aborda el nostre sistema global i es qüestiona si l'home és una plaga; parla del desenvolupament sostenible, la crisi ambiental o el canvi climàtic amb senzillesa alhora que defensa «l'ambientalització» de l'economia i dóna la seua visió sobre el fu-

Es tracta d'una obra escrita amb responsabilitat; vol despertar la consciència de l'ésser humà, de la nostra responsabilitat en la biografia del planeta

tur de les societats humanes. Així, adverteix que el primer principi que hem d'aprendre a seguir és que tot residu és un recurs; mentre que considera «essencial augmentar l'ús de recursos locals, la qual cosa significa diversificar les tecnologies i disminuir les necessitats de transport i energia».

El plantejament en format de biografia porta a Terradas a dedicar l'inici de la narració als principis bàsics de la construcció del món, com ara els dos primers de la termodinàmica o el de conservació de l'energia i de la matèria —els quals no es creen ni es destrueixen, només es transformen. A més, aquesta primera part profunditza en els sistemes complexos, les xarxes o la coevolució. La segona tracta l'origen de la matèria en el cosmos, la formació dels elements químics, les galàxies i les estrelles, mentre que la tercera es concentra en el sistema solar i la Terra.

La vida és la temàtica protagonista de la quarta i la cinquena part. En la primera d'elles es parla des de l'evolució de la matèria cap a la vida fins a l'evolució biològica i la cultura. En la següent, incideix en la vida social: la complexitat ecològica, les associacions entre individus, el mutualisme, la simbiosi, com també les organitzacions de les espècies en societat fins arribar a la humana. Aquest és un aspecte crucial per a l'autor, d'acord amb el seu propi punt de vista sobre el món: «les nostres societats són

multiespecífiques i coevolucionen amb la resta del planeta, desenvolupant xarxes complexes», assevera l'ecòleg.

Terradas, com tants erudits catalans preocupats pel progrés, destaca que, com a societat, necessitem «un compromís global per dedicar els màxims esforços a obtenir nous coneixements i tecnologia, a comunicar el que sabem i a invertir els recursos necessaris per a avançar». Però també apel·la a la realitat local mitjançant un imperatiu clàssic: «coneix-te a tu mateix». Aquest ens guia cap a una de les claus de la sostenibilitat: l'actuació en l'escala menuda, sense perdre la perspectiva planetària. Perquè sense conèixer, estimar i cuidar el territori propi no es pot aspirar a preservar la Terra. Com afirma Terradas: «El futur està prenyat de perills i d'esperances, d'atzar i de necessitat, de sorpreses i constriccions, però el mar pel qual naveguem és així». |

